

روزشمار جنگ

سه شنبه

۳۰ اردیبهشت ۱۳۶۵

۱۰ رمضان ۱۴۰۶

۲۰ مه ۱۹۸۶

۴۷۵

در جریان درگیری‌های شدید امروز در جبهه مهران، تلاش نیروهای ایران و عراق برای تصرف مواضعی از یکدیگر بدون نتیجه و با تحمیل تلفاتی به دو طرف به پایان رسید.

هجوم نیروهای خودی* که از ساعت ۲۲:۳۰ شب گذشته، با هدف بازپس‌گیری مناطق اشغال‌شده از دو محور پاسگاه رضاآباد و تپه‌های غلامی (۲۵۰ و ۲۲۵) آغاز شده بود و تا قبل از روشنایی صبح امروز، ادامه یافت، حاصلی در بر نداشت و قوای عراقی پس از دفع تک رزمندگان، با یک گردان

زرهی از تیپ ۵۹ و یک گردان پیاده تیپ ۶۰۶ و نیز ایجاد موانع و میدان مین، جناح شمالی منطقه عملیات (تپه‌های غلامی و باغ کشاورزی) را تقویت کردند. همچنین بنا به گزارش واحد اطلاعات قرارگاه نجف ۲، احتمال حمله دشمن برای تصرف تپه‌های زالوآب و نمه‌کلان بو متصور است.^۱

منطقه عمومی مهران در اشغال نیروهای عراقی

مهدی انصاری راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف، به نقل از قاننی

* نیروهای خودی شامل یگان‌هایی از نیروی زمینی سپاه پاسداران می‌باشند که پس از حمله عراق به مواضع پدافندی ارتش جمهوری اسلامی در روز ۱۳۶۵/۲/۲۷ که به اشغال مواضع ارتش، انجامید به صورت تعجیلی از سایر مناطق عملیاتی به مهران آمدند تا ضمن ممانعت از پیشروی بیشتر دشمن، مواضع اشغال‌شده در این جبهه را بازپس گیرند.

فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا^۱ سپاه پاسداران، علل ناکامی عملیات نیروهای خودی را توان برتر دشمن در به‌کارگیری واحد زرهی ذکر کرده و نوشته است: «[برای عملیات] سه گردان به کار گرفتیم یکی تپه رضاآباد، دیگری تپه‌های غلامی و سومی برای پایین رضاآباد منطقه کشاورزی، ابتدا بچه‌ها (نیروها) به‌طرف رضاآباد و باغ کشاورزی خوب پیش رفتند، اما دشمن [با تشخیص فلش حمله] نورافکن تانک‌ها را روی موضع نیروها در رضاآباد روشن کرده و با شلیک توپ و تیربارها، اجازه پیشروی به نیروها را نداد.» در گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ میدان مین دشمن که موجب وارد آمدن تلفات به نیروهای خودی شد، از دیگر عوامل ناکامی عملیات نیروهای خودی ذکر شده است.^۲

به گزارش حمیدرضا فراهانی راوی تیپ ۲۱ امام رضا^۱، «ساعت ۲۲:۴۰ (شب گذشته)، گردان‌های عمل‌کننده، با دشمن درگیر می‌شوند. پس از گذشت دو ساعت و سی دقیقه، (ساعت ۱:۲۵ بامداد امروز)، نیروها در جریان درگیری مداوم و به‌رغم مقاومت و آتش پر حجم دشمن موفق می‌شوند تا حدودی به سمت اهداف در تپه رضاآباد و باغ کشاورزی پیشروی کنند. در این حال، دشمن با روشن نمودن نورافکن تانک و متمرکز کردن آنها به سمت نیروها در تپه رضاآباد، بر شدت آتش خود افزود. شدت درگیری‌ها به حدی بود که دو طرف متحمل خسارت شده‌اند. اما وجه تمایز نیروهای دشمن با خودی در این بود که عراقی‌ها، قدرت جابه‌جایی نیرو و انتقال نیروهای تازه‌نفس را بیشتر از ایرانی‌ها داشتند.

ساعت ۱:۵۲، واحد مهندسی برای حفظ همان مقدار زمینی که نیروها [در آن] پیشروی کردند وارد عمل می‌شود تا با احداث خاکریز موضع موقتی برای مقاومت نیروها فراهم نماید، ولی به دلیل حجم زیاد آتش دشمن موفق به انجام مأموریت خود نشد.

ساعت ۳ بامداد، فرماندهی تیپ با هدف پیشگیری از تلفات دستور می‌دهد پس از تخلیه شهدا و مجروحین به مواضع خود بازگردند. قاننی وسعت زیاد حد مأموریت، آمادگی صد درصد و مقاومت دشمن، تصور ذهنی غلط از روحیه دشمن که به محض عملیات رزمندگان منطقه را ترک و نیروهایش فرار خواهد کرد (ضعیف تلقی کردن دشمن) و نقص در طراحی مانور را عامل ناکامی نیروهایش برشمرد.^۳

عراقی‌ها پس از دفع تک و بازیابی خود، در ساعت ۷:۳۰ صبح، با هدف اشغال مجدد مناطق از دست‌داده، اقدام به پاتک کردند که در نتیجه مقاومت و مقابله نیروهای خودی، پاتک دشمن دفع شد.^{۴*} در این درگیری به گردان زرهی از تیپ ۵۹، گردان‌های پیاده از تیپ ۸۰۱، ۸۰۲ و ۹۴ و دو گردان کماندویی دشمن تلفات و ضایعاتی وارد شد.^۵

هم‌اکنون نیز تیپ‌های ۷۰، ۸۰ و ۵۹ زرهی دشمن، به‌علاوه تیپ‌های ۴۴۲، ۴۲۲، ۸۰۱ و ۹۴ پیاده و در مجموع ۹ گردان تانک، ۴ گردان مکانیزه و ۱۵ گردان پیاده در منطقه مهران وارد عمل شده‌اند.^۶

* ضمیمه دارد؛ شرح فراز و فرود نبرد ایران و عراق در جبهه مهران براساس گزارش واحد جنگال از شنود مکالمات بی‌سیم دشمن.

با وجود نتیجه عملیات در این روز، اهمیت بازپس‌گیری نقاط حساس منطقه موجب شد تا به ۳ یگان لشکر ۵ نصر و لشکر ۴۱ ثارالله^۷ و تیپ ۲۱ امام رضا^۸ مأموریت آزادسازی مناطق اشغال‌شده از سه محور مختلف داده شود که براین اساس لشکر ۵ نصر و ۴۱ ثارالله^۷ مأموریت یافتند تا ارتفاعات ۳۰۷، ۳۱۰، ۳۴۵ و ۳۳۰ را تصرف کنند و تیپ ۲۱ امام رضا^۸ نیز باید به تنهایی بر روی تپه‌های رضاآباد عمل کند. بدین ترتیب مقرر شد عملیات در محور یک، ساعت ۲۲:۵۰ شب جاری و در دو محور دیگر به ترتیب ساعت ۳ بامداد و ۱۱ صبح (روز ۱۳۶۵/۲/۳۱)، اجرا شود.^{۷*}

از سوی دیگر واحد اطلاعات قرارگاه نجف درباره احتمال ادامه عملیات نیروهای عراقی در مهران برای تصرف زالوآب هشدار داد. طبق خبر رسیده از محور شمالی منطقه عملیات، روز گذشته (۱۳۶۵/۲/۲۹)، ۳۰۰ خودروی عراقی به محور عملیاتی مهران آمده و امروز، ۲۴۰ خودرو از مهران خارج شد که احتمال تعویض یک تیپ وجود دارد. همچنین بنابه گزارش واحد جنگال (جنگ‌های الکترونیک سپاه پاسداران) یک تیپ کماندو وارد منطقه شده است. لذا باتوجه به بازپس‌گیری تپه ۳۴۵ نمه‌کلان‌بو به‌همت نیروهای ایران و تقویت محور پاسگاه رضاآباد، پاسگاه دوراجی و تپه ۳۴۵، احتمال تک نیروهای عراقی از سه محور یادشده برای تصرف تپه‌های زالوآب و نمه‌کلان‌بو متصور است.^۸

۴۷۶

یک ژنرال عراقی مدعی شد که عملیات مهران با غافلگیری ایران اجرا شده است. وزیر اطلاعات عراق نیز اعلام کرد نیروهای ارتش این کشور ضمن تصرف شهر مهران، مانع پیشروی ایران در منطقه فاو شدند. از سوی دیگر رسانه‌های خبری که همچنان عملیات عراق در جبهه میانی و تصرف شهر مهران را مورد توجه قرار می‌دهند در انعکاس رویدادهای این منطقه فقط، به اطلاعیه‌های نظامی دو کشور - که به اعتراف برخی رسانه‌ها ضدونقیض هستند - بسنده کرده‌اند.

به گفته خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه انگلیسی دیلی تلگراف فرمانده عراقی سرلشکر ضیاء ابراهیم مجیب، مدعی شد نیروهای تحت‌فرماندهی وی شهر مرزی مهران را با غافلگیری ایرانیان و بدون شلیک حتی یک گلوله تصرف کرده‌اند. ابراهیم مجیب افزود که نیروهایش با حمله از دو محور پیشروی کردند و در حدود ۴۵۰ ایرانی را به اسارت گرفتند. مجیب همچنین اظهار کرد نیروهای او موضعی را که شامل چندین تپه مشرف به شهر مهران است و در فاصله تقریباً ۱۰۰ مایلی شرق بغداد قرار دارد، تسخیر کرده‌اند.

به نوشته دیلی تلگراف نیروهای تحت‌فرماندهی این سرلشکر عراقی درحال حاضر مواضع جدید خود را تحکیم کرده‌اند و فرمانده آنها نیز درحال برنامه‌ریزی برای پیشروی در مسیر جاده جنوب به شرق، به سمت شهر دهلران می‌باشد.^۹

* باتوجه به اختلافات زمانی در شروع عملیات، برای اطلاع از جزئیات بیشتر آن به روزشمار ۱۳۶۵/۲/۳۱ مراجعه شود.

از سوی، با گذشت چهار روز از تهاجم ارتش عراق به مهران، رویدادهای این جبهه همچنان مورد توجه محافل رسانه‌ای است.

رادیو امریکا در گزارشی درباره جنگ ایران و عراق با اشاره به نبرد شدید در بخش مرکزی جبهه‌های جنگ به‌ویژه درگیری‌های شهر مهران که چند روز پیش به تصرف عراق درآمد، به نقل از لطیف نصیف جاسم وزیر اطلاعات عراق، گفت: «نیروهای ارتش عراق مهران و حوالی شهر را در مشت‌های آهنین خود دارند. هرگاه فرصت مناسب پیش آید دست به حمله خواهند زد.» رادیو امریکا در ادامه افزود: جاسم وزیر اطلاعات عراق، مدعی شد که عراق به یکی از اهداف خود در فاو که جلوگیری از پیشرفت سربازان ایرانی است دست یافته است. وی گفت نیروهای عراقی اکنون در ۱۲ کیلومتری فاو در یک بندر نفتی که مورد استفاده نیست در سنگرهای خود مستقر شده‌اند و نیروهای مخالف نیز در برخی نقاط با فاصله ۲۰۰ متر از یکدیگر پراکنده شده‌اند. جاسم درباره گزارش‌هایی مبنی بر اینکه ایران به حملات فوری دیگری دست خواهد زد، ابراز تردید کرد و گفت: پس از تصرف فاو، ایران در ضعیف‌ترین موقعیت خود قرار دارد و نیروهای عراقی برای دفع حملات ایرانیان آمادگی کامل دارند. وزیر اطلاعات عراق همچنین این نظر را که ایران و عراق بیش از هر زمان دیگری برای مذاکره درباره پایان جنگ به یکدیگر نزدیک شده‌اند، رد کرد و گفت: هیچ‌یک از دو سوی متخاصم با چارچوب مذاکرات موافقت نکرده‌اند. وی ضمن انتقاد از کشورهای میانجی صلح سازمان ملل متحد افزود: آنانی که بر این باورند ایران با گذشت زمان انعطاف بیشتری از خود نشان خواهد داد در واقع دولت تهران را به اتخاذ موضع سرسختانه‌تری ترغیب می‌کنند.^{۱۰}

در همین حال، رادیو فرانس انترناسیونال ضمن اینکه از پیشروی اخیر نیروهای ایران در منطقه مهران خبر داد به نقل از منابع عراقی افزود که ارتش عراق مهران را در کنترل دارد.^{۱۱} رادیو کلن هم گفت: ایرانی‌ها توانسته‌اند از پیشروی عراقی‌ها به حومه جنوبی مهران جلوگیری کنند و حتی دو موضع عراقی‌ها را در اطراف شهر تصرف کنند. به گفته این رادیو عراق هفت تپه مشرف به مهران را نیز تصرف کرده است.^{۱۲} به گفته رادیو بی‌بی‌سی نیروهای ایران، با پشتیبانی نیروی هوایی و توپخانه سه دهکده اسلامی، رضآباد و شوهان را در شمال مهران از نیروهای عراقی بازپس گرفته‌اند.^{۱۳} علاوه بر این برخی منابع خبری از کشته یا زخمی شدن ۴۰۰ سرباز عراقی و اسارت ۱۰ تن خبر دادند.^{۱۴} همچنین در منطقه فاو و کردستان عراق، نیروهای این کشور حملات نفوذی ایرانیان را دفع و تلفات سنگینی به آنها وارد کرده‌اند.^{۱۵}

تلاش عملیاتی امروز نیروهای تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل^(ع) و گردان جندالله بوکان سپاه پاسداران برای تصرف ارتفاع ۲۵۱۹ (گردمند) و ۲۴۳۵ (شهید صدر) در منطقه حاج عمران بی نتیجه به پایان رسید.

فرمانده تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل^(ع) که پس از ابلاغ مأموریت، مانور تیپ را برای تصرف ارتفاع ۲۵۱۹ از سه محور راست، چپ و روبه‌رو طرح‌ریزی کرده بود، عملیات خود را دقایقی قبل از نیمه‌شب، آغاز کرد و با موفقیت‌هایی که به دست آورد توانست خود را به هدف نزدیک کند، اما بر اثر اجرای آتش شدید تیربار نیروهای عراقی از سمت جلو تلفاتی به رزمندگان وارد آمد و الحاق نیروهای عملیاتی محقق نگردید، علاوه بر آن آتش شدید توپخانه دشمن نیز بر تعداد تلفات نیروهای عمل‌کننده افزود. در ساعت ۲:۴۷ بامداد، نیروهای خودی تقاضای ورود نیروی احتیاط به منطقه را کردند، اما نیروی احتیاط به دلیل مشکلات ترابری با تأخیر به منطقه درگیری رسید، از طرفی با توجه به شدت و استمرار آتش تیربارهای عراقی در ساعت ۴:۴۶، قرارگاه نجف به فرمانده تیپ ۵۷ اعلام کرد که مختصات دقیق سنگر تیربارهای دشمن را گزارش کند تا با توپخانه، سنگر آنها را منهدم کنند، اما به علت حضور نیروهای خودی در اطراف سنگر و احتمال آسیب‌رسیدن به آنها، نوری فرمانده تیپ پاسخ داد: «ان شاء الله خود نیروها مسئله را حل می‌کنند و شما فقط عقبه دشمن را بزنید.» در نهایت به دلیل منهدم‌نشدن سنگر تیربار و استمرار آتش شدید توپخانه دشمن و نیز روشن شدن هوا، فرمانده تیپ ۵۷ به نیروها دستور عقب‌نشینی داد.

از سویی طبق برنامه قرار بود در محور سمت راست و هم‌زمان با عملیات روی ارتفاع ۲۵۱۹، عملیات ایذایی برای فریب دشمن اجرا شود، ولی از آنجا که دشمن جابه‌جایی‌های رزمندگان را در محور سمت راست دیده بود و احتمال می‌داد فلش اصلی حرکت نیروها به سمت ارتفاع ۲۴۳۵ باشد، آتش سنگین و پرحجم توپخانه خود را روی جاده مواصلاتی این محور متمرکز کرد و در نتیجه، تلفات سنگینی به گردان جندالله بوکان وارد آمد و توان اجرای عملیات ایذایی از آنها سلب شد. پس از آن دشمن تا مدت‌ها محور سمت راست را زیر آتش توپخانه قرار داد، ولی وقتی متوجه شد که فلش اصلی حرکت بر روی ارتفاع ۲۵۱۹ است، آتش خود را روی این ارتفاع متمرکز کرد. با وجود این موضوع طرح‌ریزی اجرای عملیات بر روی ارتفاع شهید صدر با نیروهای تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل^(ع) دوباره مطرح شد، لیکن هم‌زمان با این طرح‌ریزی خبر رسید که واحد مهندسی عراق در پشت ارتفاع شهید صدر در حال احداث جاده مواصلاتی است تا از طریق شیار چومان به دره هارنا جاده را به ارتفاع شهید صدر متصل کند. در صورت موفقیت دشمن در انجام این کار، ادامه عملیات برای رزمندگان دشوارتر می‌شد. از این رو فرمانده قرارگاه نجف در تماس با فرمانده تیپ ۵۷ از وی خواست تا به سرعت آماده عملیات شود، ولی فرمانده تیپ ۵۷ آمادگی را به رسیدن کامل نیروهایش به منطقه مشروط کرد.^{۱۶}

در همین حال قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) اعلام کرد: در نبردهای دیروز و امروز رزمندگان با دشمن در منطقه حاج‌عمران، رزمندگان موفق به سد کردن تک نفوذی دشمن، از محور منطقه عملیاتی شدند و تعدادی از قوای دشمن را به هلاکت رساندند.^{۱۷}

همچنین فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق با صدور بیانیه نظامی شماره ۲۲۳۳ اعلام کرد: حمله نیمه شب دشمن (ایران)، که در دو مرحله یک بار با استعداد ۲ تیپ و مرحله بعد با استعداد یک گردان در منطقه سپاه پنجم (حاج عمران) انجام شد با اجرای آتش دفع گردید و نیروهای ایران با تحمل خساراتی مجبور به عقب‌نشینی شدند.^{۱۸}

۴۷۸

مهاجمان عراقی با وجود تلاش بسیار برای تحکیم مواضع اشغالی در منطقه فکه، به دلیل آسیب‌پذیری خطوط پدافندی خود، مجبور به عقب‌نشینی شدند. به گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص)، نیروهای دشمن در منطقه فکه پس از گذشت حدود ۲۰ روز از عملیات در این منطقه، به دلیل دست‌نیافتن به اهداف نهایی خود (رسیدن به برغازه) و همچنین سرکوب خط پدافندی‌شان، ناچار شدند به مواضع اولیه خود برگردند. از این رو، از صبح امروز، با عجله بسیار عقب‌نشینی کردند به طوری که مقداری مهمات ادوات مختلف و وسایل دیگر را برجای گذاشتند. این درحالی است که دشمن در این مدت خط مذکور را با ایجاد استحکامات فراوان به یک خط پدافندی قوی تبدیل کرده بود.^{۱۹*}

۴۷۹

گلوله‌باران مواضع عراق در شرق بصره و اسکله العمیه در شمال خلیج فارس، اقدامات عراق در تحکیم مواضع و تقویت نیرو و ادامه مانور زرهی در منطقه فاو، بازدید وزیر دفاع عراق از منطقه سپاه پنجم و فعالیت واحدهایی از ارتش عراق در جبهه شمال غرب و احتمال حمله به برخی مواضع ایران از جمله وقایع مهم امروز است.

واحدهای توپخانه خودی نیز مناطق پاسگاه زید، شلمچه، ابوالخصیب، کوت‌الزین، القطمه‌البحار و سکوی العمیه در شمال خلیج فارس را به شدت گلوله‌باران کردند.^{۲۰}

علاوه بر این بنا بر اعلام واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، در ۴۸ ساعت اخیر، نیروهای عراقی مستقر در فاو اقدام به تحکیم مواضع پیاده و ادامه مانور زرهی با اجرای تیر مستقیم بر روی خطوط مقدم رزمندگان و همچنین افزایش فعالیت مهندسی برای احداث خاکریزهای جدید، گسترش سیل‌بندهای کارخانه نمک و نقل و انتقالات برای تدارک نیروها کردند.^{۲۱}

ستاد مشترک ارتش از بازدید عدنان خیرالله وزیر دفاع و همچنین رئیس ستاد ارتش عراق از منطقه عملیاتی سپاه پنجم و به خصوص جبهه حاج‌عمران خبر داد.^{۲۲}

* یگان‌هایی از ارتش عراق تحت امر سپاه چهارم در تاریخ ۱۳۶۵/۲/۱۰، به مواضع پدافندی ارتش (تیپ ۱ لشکر ۱۶ زرهی قزوین) در منطقه فکه حمله کردند و توانستند ضمن تصرف مواضع ارتش، تا عمق ۱۲ کیلومتری خاک ایران پیشروی کنند. برای اطلاعات بیشتر به گزارش‌های روز ۱۳۶۵/۲/۱۰ مراجعه شود.

سرهنگ ظهوری فرمانده قرارگاه مقدم شهید بروجردی ارتش، در گزارشی درباره احتمال حمله عراق از مرز دولتو با هدف اشغال ارتفاعات جاسوسان و آبادی‌های اطراف هشدار داد.^{۲۳} فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) هم از آمادگی نیروهای ارتش بعثی با بهره‌گیری از ۶۰۰۰ جاش برای حمله به ارتفاعات بلفت خبر داد.^{۲۴} سپاه آشنویه اعلام کرد که دشمن تحرکات خود را در بین‌بنیلو زیاد کرده و ضمن افزایش آتش، احتمال حمله در منطقه سهره لولان متصور است.^{۲۵}

۴۸۰

صبح امروز، هواپیماهای جنگنده ایران مواضع دشمن را در مهران بمباران کردند. در محور نمه‌کلان بو ۲ بالگرد عراقی سرنگون شد. جنگنده‌های عراقی منطقه عملیاتی حاج‌عمران و منطقه دهلران را بمباران کرده و خساراتی به بار آوردند.

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از نخستین ساعات بامداد، محل تجمع نیروها و ادوات زرهی دشمن در مهران را در چند نوبت بمباران کرد.

براساس اطلاعیه نظامی ۲۴۷۶ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، حمله هوایی به مواضع دشمن امروز در ساعت‌های ۵:۲۰، ۵:۳۰، ۱۲:۵۵، ۱۳:۳۰ و ۱۸:۴۲ انجام شد و جنگنده‌های ایرانی پس از واردکردن تلفات و خسارات سنگین به دشمن، همگی سالم به پایگاه‌های خود بازگشتند.^{۲۶}

به گزارش واحد مرکزی خبر، در این تهاجم هوایی بیش از ۱۰ دستگاه تانک و نفربر و چندین کامیون حامل مهمات منهدم و شماری از نیروهای عراقی کشته شدند. در ضمن در محور نمه‌کلان بو ۲ بالگرد عراقی هدف آتشبارهای ضدهوایی خودی قرار گرفته و سرنگون شدند.^{۲۷}

به گزارش قرارگاه عملیاتی شمال‌غرب، هواپیماهای جنگنده عراقی از ساعت ۵:۱۵ تا ۷:۴۷ امروز، تعداد ۴۴ سورتی پرواز در منطقه عملیاتی والفجر ۲ (حاج‌عمران) داشتند که در یک نوبت (ساعت ۶) تعداد ۱۰ فروند از آنها مبادرت به بمباران مواضع توپخانه رزمندگان کردند.^{۲۸} همچنین استانداری ایلام به نقل از فرمانداری دهلران خبر داد که چند فروند هواپیمای عراقی منطقه شمال دهلران را بمباران و خساراتی را به تأسیسات این منطقه وارد کردند.^{۲۹}

۴۸۱

سازمان امنیت و اطلاعات عراق در جلسه با گروه‌های ضدانقلاب ایرانی، خط مشی فعالیت جدید آنها را اعلام کرد.

بر پایه گزارش فرمانداری شهرستان بانه به تازگی جلسات جداگانه‌ای بین مسئولان سازمان اطلاعات و امنیت و مسئولان سیاسی استان سلیمانیه عراق با گروه‌های ضدانقلاب ایرانی شامل حزب دمکرات، خبات، کومه‌له و منافقین در اطراف روستای کاریزه از توابع استان سلیمانیه برگزار و در آنها تصمیمات جدیدی گرفته شده است که گروه‌های مذکور ملزم به اجرای آن شدند. این تصمیمات بدین شرح است:

۱. با توجه به موقعیت جغرافیایی مناسب شهرستان بانه کلیه پیشمرگان کرد خیلی زود و با تدارکات کافی (مواد منفجره و اعلامیه) و مجهز به سلاح‌های سبک وارد ایران شوند.
۲. کلیه احزاب سعی کنند محورهای شهرستان بانه به سقز، بوکان، دیواندره، مریوان، سردشت و پیرانشهر را ناامن و محور مواصلاتی نیروهای نظامی را مین گذاری کنند.
۳. گروه‌ها با حضور در روستاها، جوانان را از رفتن به خدمت سربازی منع کنند.
۴. اعضای حزب دمکرات ضمن ناامنی در بانه با همکاری اعضای منافقین، در پایگاه اطراف سورکوه درگیری ایجاد کنند.^{۲۰}

۴۸۲

درگیری عناصر ضدانقلاب با نیروهای خودی در حومه شهر مریوان، جاسوسی منافقین برای کسب برخی اطلاعات، تلاش افراد کومه‌له برای نفوذ به دستگاه‌های دولتی، تردد گروه‌های ضدانقلاب از چند روستای استان کردستان و تسلیم شدن ۸ تن از وابستگان این گروه‌ها به رزمندگان از مهم‌ترین رویدادهای امروز آذربایجان غربی، کردستان، ایلام و شیراز می‌باشد.

ساعت ۲۳:۳۰ امروز، در درگیری بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب حزب دمکرات در پشت کوه روستای نسل (از توابع مریوان)، ۵ نفر از رزمندگان مجروح و ۲ نفر مفقود شدند و احتمال داده می‌شود از ضدانقلاب هم ۳ نفر کشته شده باشند.^{۳۱} فرماندهی قرارگاه عملیاتی حمزه سیدالشهدا^(ع)* در خبر تکمیلی، تلفات وارد شده به نیروهای خودی را یک شهید، یک مفقود و ۴ زخمی و از عناصر ضدانقلاب ۵ کشته و ۲ زخمی اعلام کرد.^{۳۲} به گزارش این قرارگاه، آمار تلفات خودی و ضدانقلاب در درگیری‌هایی که در دو هفته اخیر (۱۷ تا ۱۳۶۵/۲/۳۰)، در شهرهای سردشت، مریوان، پیرانشهر و سنندج روی داد ۷ شهید و ۲ مجروح از نیروهای خودی و از اشرار نیز ۸ کشته می‌باشد.^{۳۳}

بنا بر گزارش گردان مرزی بانه، ساعت ۲۱:۴۰، نیروهای ژاندارمری پایگاه منجیلان با ضدانقلاب درگیر شدند که پس از گذشت یک ساعت، درگیری‌ها بدون تلفات پایان یافت.^{۳۴} قرارگاه نجف ۳ از تلاش گروه‌های ضدانقلاب برای به اسارت درآوردن رزمندگان خبر داد و افزود: یک گروه گشتی ضدانقلاب به تومان عزیمت کردند و توانستند ۲ پاسدار را که حامل تعدادی وسایل عملیاتی بودند، به اسارت درآورند.^{۳۵}

از سویی قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) درباره تلاش جدید اعضای گروه ضدانقلاب کومه‌له برای نفوذ به ادارات دولتی و نهادهای نظامی هشدار داد.^{۳۶}

به نوشته یک نشریه خبری در ایلام، منافقین در ارتباط تلفنی با بیمارستان امام خمینی این

* این قرارگاه یکی از قرارگاه‌های سازمانی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در جبهه‌های شمال غرب بود.

شهر، اطلاعاتی درباره ساعات پرواز هواپیماها و انتقال مجروحان به مقصد استان باختران و تهران به دست آوردند. در شیراز نیز منافقین در تماس با سپاه سعی در کسب اطلاعات در مورد تشکیل ستاد جنگ‌های نامنظم کردند.^{۳۷*}

سپاه ناحیه کردستان در گزارشی از تردد گروه‌های ۲۰ نفره ضدانقلاب کومه‌له (از گردان‌های بانه و سردشت) در منطقه روستای کانی مامر و کوخ‌شاور از توابع بانه، تردد یکی از سران این گروه همراه با ۲۰ نفر عضو (از چته‌های گردان کاوه) در روستای دره‌ویان فارس از توابع سندج، تردد گروه‌های ۲۰ نفره از چته‌های هیز اربابا در روستای بیلوا از توابع دهستان نمیشر و روستای سفیددره از توابع بانه در ۴۸ ساعت اخیر خبر داد.^{۳۸}

علاوه‌بر وقایع مذکور در ۱۰ روز اخیر، ۸ تن از اعضای ضدانقلاب وابسته به گروه‌های کومه‌له، دمکرات و زرگاری در شهرهای پیرانشهر، مهاباد، سردشت و میوان خود را تسلیم رزمندگان کردند.^{۳۹}

۴۸۳

قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) امروز، گزارش جامعی از فعالیت‌های گروهک کومه‌له در شش ماهه دوم سال گذشته داد. در این گزارش علاوه‌بر تعداد عملیات‌های اجرا شده به تغییر و تحولات سازمانی این گروه نیز اشاره شده است.

بنا بر این گزارش، گروهک کومه‌له در طول دوره، ۲۴ مورد حمله به پایگاه، ۳ مورد حمله به شهر، ۴ مورد حمله به نیروهای تأمین، ۱۲ مورد کمین، یک مورد مین‌گذاری، یک مورد بمب‌گذاری و ۵ مورد ترور انجام داده است. همچنین رزمندگان اسلام ۴۱ مورد عملیات علیه چته‌های گروهک کومه‌له اجرا کردند که در مجموع تعداد ۸۷ نفر از افراد دشمن معدوم، ۹۵ نفر مجروح، ۷ نفر اسیر و ۸ نفر از آنان دستگیر شدند. در این رابطه ۳۰ قبضه سلاح سبک با مهمات، یک عدد دوربین صحرایی، تعدادی اسناد درون‌گروهی، ۱۷ گلوله خمپاره، ۶۱ عدد کیسه خواب، ۲ چادر گروهی و چندین تخته پتو به دست نیروهای خودی افتاد. از نیروهای خودی نیز ۸۱ نفر شهید، ۱۳۸ نفر مجروح، ۲۰ نفر اسیر و ۶ نفر مفقودالثر شدند. در ضمن پایگاه‌های گلچیدر و سپهران بر اثر اقدامات عناصر ضدانقلاب سقوط کامل کرده و کلیه اسلحه و مهمات این پایگاه‌ها به یغما برده شد. همچنین این افراد ۵ دستگاه خودرو را به آتش کشیدند. در طول دوره ۸۸ نفر

* اطلاعات قرارگاه نجف ۳ در گزارش امروز خود از جاسوسی یک عنصر گروهک سوسیالیست حسک (حزب سوسیالیست کردستان) خبر داده و نوشت: در جریان عملیات والفجر ۹، وح از اعضای این گروهک با استفاده از بی‌سیم دریافت شده از دشمن، کلیه اطلاعات حین عملیات را به افسر استخبارات شهر سیدصادق عراق ارسال می‌کرد و در پایان حمله به نیروهای بعثی پیوست و در قبال خدمات خود مبلغ ۳ هزار دینار دریافت کرد. [سند شماره ۱۴۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی، قرارگاه عملیاتی نجف ۳ (واحد اطلاعات) ۱۳۶۵/۳/۶، ص ۴]

از چته‌های فریب‌خورده گروهک کومه‌له خود را به نیروهای اسلام تسلیم کردند. گفتنی است در طول شش‌ماهه دوم سال ۱۳۶۴، تغییر و تحولاتی در رده مسئولان گردان‌های گروهک کومه‌له صورت گرفته است.^{۴۰*}

۴۸۴

نیروهای کرد معارض رژیم بعثی در منطقه شیخان به فرارگاه تیپ، سازمان امنیت و مقر حزب بعث حمله کردند و تلفات و خساراتی بر نیروهای نظامی و امنیتی رژیم عراق وارد آوردند. همچنین ۳ گروه بزرگ معارض کرد عراقی ضمن توافق برای اتحاد بیشتر، از جمهوری اسلامی درخواست حمایت و کمک کردند. رئیس اتحادیه میهنی کردستان عراق خواستار خروج اعضای مجاهدین خلق (منافقین) از کردستان عراق شد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع اطلاعاتی درباره آخرین اقدامات اکراد معارض عراقی گزارش داد که مواضع نظامی رژیم بعثی عراق در بخش سرسنگ منطقه شیخان در چند روز اخیر مورد حملات شدید انقلابیون مسلمان کرد قرار گرفته است. در این حملات به فرارگاه تیپ، سازمان امنیت، مقر حزب بعث، فرارگاه اتحاد زنان، ایستگاه پست بازرسی عمادیه به سرسنگ و دهوک و پایگاه‌های اطراف آسیب‌های مالی و جانی فراوانی وارد آمده است. برپایه این گزارش هم‌زمان با این عملیات، یک یگان نظامی رژیم بعثی در منطقه کاریفیا هدف سلاح‌های سنگین و سبک انقلابیون کرد قرار گرفت و در مین‌گذاری جاده پایگاه بایلو واقع در شمال شهر زاویه عراق یک خودرو حامل عناصر جیش‌الشعبی منهدم و ۲ تن از عوامل رژیم بعثی کشته شدند.^{۴۱} در همین ارتباط نماینده حزب دمکرات کردستان عراق در نامه‌ای به فرماندهی گردان ۱ تیپ ۳ نوه‌د اعلام کرد که بنا بر اطلاعات رسیده از منطقه شیخان، خسارت‌های دشمن در منطقه عمومی حاج‌عمران بسیار سنگین است. فقط در منطقه شیخان تلفات رژیم شامل ۷ کشته و ده‌ها مجروح از جاش‌های تحت‌فرماندهی جوهر هرکی، یک کشته از طرف‌داران ارشد زیباری همراه با ۵۵ تن دیگر از جاش‌های این عشیره، ده‌ها مجروح دیگر و نیز کشته‌شدن یک فرمانده تیپ بوده است.^{۴۲}

از سوی رهبران ۳ گروه کرد معارض رژیم بعثی شامل اتحادیه میهنی کردستان عراق، حزب سوسیالیست بارزانی عراق و حزب پاسوک با صدور بیانیه‌ای مشترک اعلام کردند که کردستان عراق مرکز اساسی فعالیت‌های نظامی علیه رژیم بعثی است. در این بیانیه تصریح شد که ۳ گروه برای ایجاد وحدت بیشتر به توافق رسیده‌اند تا با رهبر مشترک همه گروه‌های ضدعراقی برای سرنگونی رژیم بعثی عراق همکاری کنند، بنابراین از جمهوری اسلامی درخواست کمک کرده‌اند. در بخشی از این بیانیه چنین آمده است: «سه گروه مذکور از جمهوری اسلامی توقع

* برای اطلاع بیشتر می‌توانید به سند موردنظر در آرشیو مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ رجوع کنید.

کمک و درازکردن دست همیاری دارند تا بتوانند این تدابیر را عملی نمایند و دوست وفادار جمهوری اسلامی چه در وقت مبارزه و چه بعد از پیروزی باشند. ما بار دیگر تأکید می‌کنیم که باید از دوستی با جمهوری اسلامی و همکاری با او پشتیبانی نماییم چون این منفعت هردو ملت مسلمان عراق و ایران را در برمی‌گیرد.^{۴۳}

از سوی دیگر باتوجه‌به درگیری اخیر اتحادیه میهنی کردستان عراق با اعضای سازمان مجاهدین خلق ایران (منافقین)، جلال طالبانی رهبر این اتحادیه به پیشمرگان خود دستور داد که به مقرهای این گروه در خاک عراق حمله کرده و به آنان اعلام شود که هرچه سریع‌تر منطقه کردستان عراق را ترک کنند.^{۴۴}

۴۸۵

علیرضا معیری معاون سیاسی نخست‌وزیر و هیئت همراه وی امروز به فرانسه سفر کردند تا درباره اختلافات دو کشور با مقامات فرانسوی گفت‌وگو کنند.

علیرضا معیری

این سفر نخستین دیدار رسمی یک مقام بلندپایه ایرانی بعد از انقلاب اسلامی و در پاسخ به سفر دو هیئت فرانسوی به تهران در ماه گذشته (۲۰ تا ۲۶ فروردین)، انجام شد.* معیری که حامل پیام‌های رئیس‌جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و نخست‌وزیر است پس از ورود به پاریس، مذاکرات رسمی خود را در یک اجلاس کاری در وزارت امور خارجه با مقامات این وزارتخانه آغاز و شرایط ایران را برای بهبود روابط با فرانسه مطرح کرد. بازپرداخت وام یک‌میلیارد دلاری که ایران در زمان رژیم پهلوی برای تأمین پروژه آرویدیف به فرانسه اعطا کرده بود، حمایت‌نکردن

* البته در اوایل ماه فوریه یک هیئت اقتصادی ایران که معاون وزیر اقتصاد ریاست آن را برعهده داشت به فرانسه سفر کرده بود و پیش از آن ژاک مارتین نماینده فرانسه به تهران آمده بود، اما دو سفر اخیر هیئت فرانسوی به سرپرستی اندره رس دبیرکل وزارت امور خارجه فرانسه و مارک بنفور رئیس بخش شمال آفریقا و خاورمیانه وزارت امور خارجه فرانسه انجام شد و هدف از آن تلاش برای برقراری مجدد روابط میان فرانسه و ایران پس از تشکیل دولت ژاک شیراک نخست‌وزیر جدید فرانسه، بود. شیراک در نطق عمومی خود در فروردین‌ماه سال جاری، در مجمع ملی فرانسه گفت: «پاریس به تلاش‌های هرکسی که درجهت یافتن یک راه‌حل برای جنگ ایران و عراق از طریق مذاکره کوشش کند، خواهد پیوست.» وی افزود: پاریس امیدوار است ضمن حفظ پیوندهای محکم دوستی و همکاری که با عراق دارد، گفت‌وگوهای خود را با ایران دوباره آغاز کند. ایران کشور بزرگی است که فرانسه هیچ‌گونه خصومتی با آن ندارد. [خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۲۱، پاریس - خبرگزاری فرانسه]

پاریس از رژیم بعث عراق در جنگ با ایران و پرهیز از حمایت از ضدانقلابیون فراری ایرانی به پاریس موضوعاتی بود که در این دیدار مورد تأکید قرار گرفت. خبرگزاری فرانسه از پاریس به نقل از منابع آگاه فرانسوی اعلام کرد: ناظران معتقدند این سفر احتمالاً می‌تواند نشانه ایجاد یک آرامش نسبی در روابط دو کشور و گام کوچکی به سوی عادی‌شدن روابط آنها باشد و احتمالاً آرامشی در مسئله مربوط به گروگان‌های فرانسوی در لبنان ایجاد خواهد کرد؛ گفتنی است خبرگزاری فرانسه مدعی شد این گروگان‌ها احتمالاً در اختیار بنیادگرایان مسلمان طرفدار ایران هستند.^{۴۵} اما رادیو اسرائیل ادعا کرد بنا بر شایعه اخیر، فرانسه حاضر شده برای کسب آزادی گروگان‌های خود در لبنان، تعدادی اسلحه پیشرفته به ایران صادر کند.^{۴۶}

۴۸۶

به گفته رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، پیامدهای فتح فاو در منطقه و جهان، بازنگری اساسی در برنامه‌ها و سیاست‌های داخلی و خارجی را ضروری ساخته است. احمد عزیزی نماینده مردم قزوین و رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در نطق پیش از دستور امروز مجلس، با اشاره به اینکه در نتیجه پیروزی رزمندگان در تصرف بندر فاو عراق و ابعاد بین‌المللی آن، امریکا ناچار شد با حمله مستقیم به لیبی، علاوه بر تلاش برای منزوی‌ساختن مواضع طرفداران انقلاب اسلامی، رودررویی با جمهوری اسلامی را تمرین و آثار جهانی آن را ارزیابی کند، درباره لزوم بازنگری در سیاست‌گذاری‌های داخلی و خارجی گفت: «اظهارات و مواضع خصمانه کشورهای منطقه و در رأس آنها عربستان سعودی و کویت، تحرکات سیاسی آنها در جهان و منطقه علیه جمهوری اسلامی پس از آزادسازی فاو و همگامی شتاب‌آلود آنان با غرب در پیشبرد روند تنزل بهای نفت و همچنین سکوت و عدم تحرک آنها در محکوم‌کردن تجاوز امریکا به لیبی نشان داد که آنها علی‌رغم گام‌های حسن‌نیت و سعه‌صدر مسئولان سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، جز به منافع استکبار جهانی نمی‌اندیشند و با بی‌اعتنایی به سیاست‌های اصولی جمهوری اسلامی مبنی بر حسن هم‌جواری با همسایگان حاضر نشده‌اند از مواضع خود ذره‌ای عقب‌نشینی نمایند. ... [از این رو و با] عنایت کافی به این تحرکات که براساس تجربه پس از پیروزی عمده رزمندگان اسلام در جبهه‌های جنگ تحمیلی چهره نمایانده است، ضرورت یک بازنگری اساسی به ماهیت روابط با این کشورها و لزوم یک بررسی جدی از سوی همه صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران سیاست خارجی، در زمینه ابعاد عملی این سیاست‌ها براساس اصول اولیه انقلاب، را اجتناب‌ناپذیر ساخته و درعین حال، کارایی برخی گام‌های گذشته، در عرصه سیاست‌های جمهوری اسلامی در منطقه را مورد سؤال قرار می‌دهد.»

رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی با انتقاد از متولیان سیاست خارجی و نبود سیاست‌های راهبردی در مورد چگونگی تنظیم سطح روابط و ابعاد عملی سیاست خارجی

جمهوری اسلامی با سایر کشورها گفت: حدود سطح روابط سیاسی و ارسال پیام‌های مکرر، در چارچوب ملاحظات بلندمدت انقلاب اسلامی، تأثیر این تحرکات بر ملت‌ها و درجه پیوند این دولت‌ها با استکبار جهانی، به‌ویژه امریکا تنظیم نشده و همچنین درجه احترام و پاسخ متقابل از سوی آنان به گام‌های حسن‌نیت جمهوری اسلامی در نظر گرفته نشده است. وی افزود: درحقیقت باید گفت آنچه شالوده اصلی سیاست‌ها را قلم زده است، اندیشه دولت‌باوری بوده و نه ملت‌باوری شاید آنچه در رهگذر ارتباطات منطقه کاملاً موردعنایت واقع نشده این است که کارایی روابط و ابزارهای دیپلماتیک در جهان کنونی تا حد زیاد منوط به وابستگی‌های جهانی و تبادل امتیازات متقابل بوده و صرف مبادله هیئت‌ها و تکرار ارسال پیام‌ها، چنانچه فاقد یک پشتوانه در چارچوب‌های موردنظر بازیگران سیاست جهانی باشد، نمی‌تواند ثمرآفرین باشد. بنابراین مرز تعادل در این‌گونه ارتباطات تا آنجا است که به توان بالقوه و بالفعل نیروهای انقلاب در خارج و داخل لطمه نزنند.^{۴۷}

۴۸۷

در دو روز گذشته، گروه‌های دیگری از رزمندگان شهرهای ساری، زاهدان، رشت، قم، کازرون، اصفهان و... راهی جبهه‌ها شدند و کمک‌های اهدایی مردم شهرهای رباط کریم، کاشان، رامسر، گلبافت، رفسنجان، کلبر، ارومیه، مشهد، اهواز و... به جبهه ارسال شد. زندانیان تواب نیز خواهان عزیمت به جبهه شدند. همچنین گردهمایی کارگران با حضور وزیر کار در تهران و با هدف اعزام به جبهه‌های جنگ برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از ساری و زاهدان، ۲ گردان از نیروهای رزمی - تخصصی استان مازندران با تخصص‌های امدادگری، آر.پی.جی.زن، تک‌تیرانداز، جوشکار و قایقران و یک گردان مستقل مهندسی رزمی از ستاد جنگ جهاد سازندگی سیستان و بلوچستان* اعزام جبهه‌ها شدند. خبرنگار روزنامه /برابر نیز از عزیمت یک گردان از پاسداران افتخاری بسیج سپاه شهر رشت، ۲ اکیپ پزشکی متشکل از پزشکان جراح، ارتوپد، بیهوشی، رادیولوژی، پرستاری، کمک بهیار و تکنسین‌های اتاق عمل از تبریز و شیراز و گروهی از مجاهدین عراقی در قم و گروه‌هایی از نیروهای مهندسی - رزمی جهاد سازندگی کاشان و بخش آران و بیدگل استان اصفهان و شهر مشهد و گروهی از داوطلبان بسیج شهرستان شیروان چرداول خبر داد. همچنین تواین ندامتگاه دادسرای انقلاب اسلامی زنجان با ارسال نامه‌ای به رئیس مجلس شورای اسلامی آمادگی خود را برای اعزام به جبهه اعلام کردند.^{۴۸}

صبح امروز، گردهمایی "لیک یا امام" اعضای هیئت‌مدیره تعاونی‌های مسکن، مصرف‌کارگری و ورزشکاران کارگر استان تهران برای حضور در جبهه‌های نبرد در محل وزارت کار و امور

* لازم به یادآوری است جهاد سازندگی سیستان و بلوچستان به‌منظور تقویت جبهه‌های جنگ و سازماندهی نیروهای جهادگر، اقدام به تشکیل گردان‌های مستقل مهندسی رزمی کرده است.

اجتماعی برگزار شد. در این گردهمایی ابوالقاسم سرحدی‌زاده وزیر کار، در واکنش به تشدید جنگ نفتکش‌ها از سوی عراق و نیز اقدام امریکا به اسکورت نفتکش‌های کوییتی گفت: «امروز، امریکا دیگر نمی‌تواند برای خلیج فارس سرنوشت تعیین کند. امروز، روزی است که رزمندگان اسلام و حزب‌الله منطقه باید وضعیت خلیج فارس را تعیین کنند و بگویند که ثروت‌های مردم که در دست غارتگران بیت‌المال است، چگونه تقسیم شود.»^{۴۹} هم‌زمان با عزیمت نیروها به جبهه‌ها، اقشار مختلف مردم در شهرها و روستاها با اهدا و ارسال هدایای نقدی و غیرنقدی به جبهه‌ها، حمایت خود را از رزمندگان اعلام کردند. براساس گزارش روزنامه جمهوری اسلامی کمک‌های اهداشده بدین قرار است:

از رامسر ۱۰ کامیون و وانت‌بار شامل مواد خوراکی، پوشاک، لوازم سنگرسازی؛ آموزشیاران و نوآموزان دفاتر نهضت سوادآموزی استان خراسان ۷ میلیون وجه نقد و ۱۰ دستگاه موتورسیکلت، ۴ دستگاه وانت مزدا، ۵۲۰ کارت‌ن کامپوت، پتو و آبلیمو؛ از کرمان فرهنگیان و دانش‌آموزان ۱۲۰ هزار ریال و کارکنان شهرداری ۷۲۰۶۰۰ ریال؛ از روستای ازوار کاشان ۱۳۵۰۰ ریال وجه نقد به‌اضافه مقادیری کامپوت، آبلیمو، چای، دارو، صابون، آرد، گندم؛ از ارومیه ۱۴ دستگاه تراکتور، ۱۵ دستگاه تانکر، ۵۵۰ دستگاه یخچال، ۲۳۰۰ گالن آب، ۱۰ تن نان خشک، ۱۰۰ گونی آجیل، ۱۵ هزار عدد گونی، مقادیری ظرف، پتو، کنسرو و لباس عشایر؛ از توابع کلیبر ۸۰ رأس گوسفند؛ از رفسنجان ۲۰۰ کیلوگرم گندم، مقادیری کامپوت، مواد شوینده، آب‌میوه، آبلیمو، قند و مربا؛ از کهنوج ۵۱,۵۰۰ ریال؛ از گلپافت ۱,۱۷۰,۰۰۰ ریال، ۱۰ تن آرد گندم، مقادیری باتری، پتو، خرما، ۱۰ دستگاه رادیو، ۱۵۰ عدد تخته‌سیاه؛ از رباط کریم اقلامی به ارزش ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال شامل ۵۰ قطعه جواهرآلات، ۲ دستگاه ماشین پخت نان اتوماتیک، یک دستگاه خمیرگیر برقی، یک دستگاه حمام صحرائی، نان، شیرینی، ترشیجات، پتو، گالن آب، نمک، کلمن آب، حبوبات، مواد شوینده و... ساکنین چندین روستا از توابع نیریز فارس ۱۴۷۹۰۰ ریال پول نقد، ۲۰۰ کیلوگرم آرد، ۳۰ کارت‌ن نان، ۱۰۰ کیلوگرم قند، ۱۸ رأس گوسفند و مقادیری روغن، صابون، کبریت، چای، البسه، کشک، دارو، گونی و آبلیمو؛ دانش‌آموزان و فرهنگیان گیلان ۱,۵۳۱,۳۷۹ ریال، مقادیری روغن، پیاز، سیب‌زمینی، برنج، کامپوت، مربا، پودر لباس‌شویی، حبوبات و دارو؛ کارکنان بنیاد شهید حمیدیه یک روز حقوق؛ یکی از شرکت‌های تعاونی محلی منطقه ۲۸ اهواز و کارکنان شهرداری این شهر ۱۰۰,۰۰۰ لباس ضدشیمیایی، تانکر آب، چفیه، کفش، کلمن آب، پنکه، پیراهن و مربا؛ اهالی چند روستای بندر دیلم ۱۲۰,۰۰۰ ریال، ۸۰۰ کیلوگرم پیاز، ۴۰۰ کیلو قند و شکر، ۶۰۰ کیلو برنج، ۴ دستگاه کولر، ۶ هزار نان، ۲۲ دستگاه پنکه، خمیردندان، هندوانه، خیار، لباس زیر، کنسرو، عطر، رادیو، ظروف آشپزخانه، دستگاه جوش و ۱۰۰ شاخه لوله آب؛ از کرج ۶,۵۶۰,۰۰۰ ریال و ۹۰ قلم کالاهای موردنیاز؛ از بوانات کاروانی از اهالی روستاها، مدارس و فرهنگیان ۱۰,۴۴۸,۸۳۰ ریال، ۲۷ قلم کالای موردنیاز شامل برنج، شکر، روغن، آرد گندم،

گوسفند، کشمش و...؛ از اسلام شهر ۳۰ دستگاه تریلر و کامیون هدایا شامل ۱۱ دستگاه خودرو، ۲ دستگاه موتورسیکلت، ۶۵ دستگاه منبع آب، پارچه، کفش و...؛ از ساوجبلاغ ۱,۸۵۰,۰۰۰ ریال وجه نقد، ۱۳ دستگاه تانکر آب و...؛ از بهبهان ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، ۵۰۰ عدد قلک، ۵ دستگاه وانت، ۴۰ رأس گوسفند، ۲۵ تن گندم و جو، ۵ دستگاه حمام سیار و مقادیری نان محلی، آلبیمو، مربا، ماست، کمپوت، کنسرو، سیمان و شیرینی.

همچنین مردم شهرهای آشتیان، بوشهر، گناوه، ویس، رامهرمز، شفت، کوهبنان، جیرفت، یزد، ارسنجان، فیروزآباد، سوسنگرد، زنجان و خان‌ببین در مجموع مبلغ ۲۴,۶۵۳,۴۹۰ ریال وجه نقد و مقادیر قابل ملاحظه‌ای از اقلام موردنیاز رزمندگان را تأمین و اهدا کردند.^{۵۰}

۴۸۸

پیروزی‌های ایران در جزایر جنوبی مجنون در هورالعظیم و منطقه فاو، موجب ناکارآمدی سیستم دفاعی و احساس تردید در مردم عراق در مورد قدرت دفاعی ارتش این کشور شد. رادیو بی‌بی‌سی در بخش خبری امروز خود ضمن تحلیل جنگ ایران و عراق، عامل تغییر راهبرد نظامی عراق را متأثر از پیروزی‌های ایران و ضعف سیستم دفاعی عراق دانست و در این باره گفت: «در طی چهار سال گذشته، این‌طور به نظر می‌رسید که سیاست جنگی عراق بیشتر جنبه دفاعی دارد و بیشتر سعی عراق بر این بود که با ساختن استحکامات و سنگربندی حملات ایرانیان را دفع نماید، اما حمله ایران به منطقه مجنون در شمال بصره و سپس جنگ‌های منطقه فاو که تقریباً یک سال بعد صورت گرفت مؤید این حقیقت بود که استقرار یک سیستم دفاعی کارآمد در سراسر طول جبهه جنگ کار دشواری است، مضافاً بر اینکه اتخاذ سیاست دفاعی ابتکار عملیات را به دست ایرانیان می‌داد و علاوه بر آن باعث تضعیف روحیه نیروهای عراقی می‌گردید. این واقعیت که ایرانیان توانسته بودند فاو را به تصرف خود درآورده و موقعیت خود را در آنجا تثبیت نمایند سبب شد که در اعتقاد مردم عادی و غیرنظامی عراق نسبت به قدرت نیروی دفاعی آن کشور تردید حاصل شود.» رادیو بی‌بی‌سی سپس با اشاره به عملیات جدید عراق در مهران و اشغال مواضع پدافندی ارتش جمهوری اسلامی چنین نتیجه‌گیری کرد: «شدت گرفتن عملیات جنگی نشان‌دهنده آن است که عراق تصمیم گرفته است که ابتکار عمل را در جنگ زمینی به دست گیرد.»^{۵۱}

۴۸۹

مجله *العالم* در گزارشی از روند جنگ ایران و عراق، به‌ویژه پس از تصرف فاو به‌دست ایران، علل ناکامی عراق در بازپس‌گیری فاو، دلایل تشدید جنگ در جبهه‌های جنوب، نگرش ایران به جبهه‌های شمال، راهبرد عراق و ایران در جنگ و تأثیر کاهش قیمت نفت را بر اقتصاد دو کشور و آینده جنگ موردبررسی و تحلیل قرار داد.

در این گزارش که امروز، در روزنامه رسالت به چاپ رسید، مجله العالم ابتدا ضمن اشاره به نبردهای اخیر ماه آوریل (اردیبهشت)، درباره حمله عراق به جزیره مجنون و مهارشدن این حمله به‌همت رزمندگان و حمله ایران در نیمه شعبان به محور فاو - بصره و تلفات نیروهای عراقی نوشته است: از زمان تسلط نیروهای ایران بر شهر فاو در ۹ فوریه گذشته، نیروهای عراقی نتوانستند در ضدحمله‌های خود که تلفات سنگینی را همراه داشت هیچ بخشی از این شهر را بازپس بگیرند.

مفسر مجله العالم علل تشدید جنگ در جبهه‌های جنوب را که وی از آن به‌عنوان "بحران در منطقه جنوبی" یاد کرد، متأثر از دو عامل دانسته و در این باره گفت: از مهم‌ترین علل افزایش بحران، حمله آمریکا به لیبی، تهدیدات ریگان علیه سوریه و ایران و توجه مسئولان ایرانی به این تهدیدات است. همچنین شاید از عواملی که باعث شدت درگیری در جنگ شده احساس ناکامی مسئولان عراقی از موضع اخیر شوروی در مورد مجهز ساختن عراق به اسلحه بیشتر باشد. طه یاسین رمضان معاون اول نخست‌وزیر عراق، که در هفته‌های گذشته، در رأس هیئتی به شوروی رفته بود، گفت: «روابط کشورش با آمریکا و شوروی خوب است، اما امریکایی‌ها به موضع ما در جنگ نزدیک‌تر شده‌اند.»* مفسر العالم عامل دیگر شدت جنگ در جبهه‌ها را رسیدن گزارش‌هایی با موضوع پیش‌بینی حمله وسیع ایران در آینده نزدیک و دعوت امام خمینی به بسیج عمومی که به دنبال آن ده‌ها هزار داوطلب روانه جبهه‌ها شدند، دانست؛ بنا بر این گزارش‌ها در مناطق جنوبی نیروهای زیادی تمرکز یافته‌اند. بعضی از گزارشگران غربی گفتند ممکن است ایران به حمله وسیع در ۲ منطقه دست بزند، اولی در منطقه نزدیک جزایر مجنون در هورالهویزه با هدف تسلط بر شرق دجله و شاید تسلط بر مسیر مهم بصره - بغداد و دوم در محور فکه نزدیک شهر العماره به‌منظور فرسوده کردن نیروهای عراقی و از هم‌پاشیدن آنها و بالاخره تسلط بر خود شهر العماره می‌باشد و این یک دستاورد معنوی بزرگ مانند دستاورد ایرانی‌ها در فاو خواهد بود.

العالم همچنین با اتکا به برخی گزارش‌های رسیده از پایتخت‌های غربی درباره تغییر رویکرد ایران از جبهه‌های جنوب به جبهه‌های شمال افزود: «شاید علت توجه ایران در شرایط فعلی به سوی منطقه شمالی جبهه، پیروزی‌های زیاد عراق در طول سه هفته گذشته باشد. گرچه ایرانی‌ها به این پیروزی اشاره نمی‌کنند ... اما طبق گزارش‌ها ایرانیان برای یک حمله وسیع در منطقه شمالی به قصد تصرف مناطق کوهستانی آن نقشه می‌کشند و این حمله از جنوب شهر

* به نظر می‌رسد این گفته ناراحتی مسئولان عراقی را از شوروی منعکس می‌کند. ناظران خاطر نشان کردند که هنگام عزیمت هیئت عراقی به مسکو اسامی تمام اعضای هیئت همراه اعلام نشد، اما پس از بازگشت به بغداد ذکر شد که سپهبد عبدالجبار شنشل وزیر مشاور در امور نظامی، جزو هیئت بود. زیرا آنها می‌خواستند که معاملات نظامی، سری و بدون سروصدا باشد، اما فاش کردن نام شنشل نشانه کم‌اهمیتی دستاوردهای این سفر می‌باشد. از سوی دیگر، طه یاسین رمضان در هنگام دیدارش از مسکو نتوانست با گورباچف رهبر شوروی، یا گرومیکو ملاقات کند و این مسئله بی‌توجهی شوروی را به گسترش روابطش با بغداد نشان داد. [روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۲]

مریوان آغاز خواهد شد. طبق این گزارش‌ها که نمی‌توان آنها را تأیید کرد، ایرانیان یک تونل سری از جنوب شهر مریوان تا دو دهکده خرمال و سیدصادق عراق بنا کرده‌اند، و چند لشکر را در این منطقه متمرکز کرده‌اند. با وجود این شاید این منطقه به سبب صعب‌العبور بودن آن و دوری‌اش از بغداد و مشکل حفظ آن برای زمان طولانی هدف اصلی نباشد، ولی به هر حال منطقه شمال عراق به خاطر صدور نفت عراق از آن منطقه برای ایرانیان، حیاتی به شمار می‌آید.»

العالم در ادامه به راهبرد دو کشور ایران و عراق اشاره کلی کرد و نوشت: ایرانی‌ها برای تحقق اهداف خود که مهم‌ترین آنها از بین بردن رژیم عراق و صدام حسین است مجبورند به جنگ و بسیج خود ادامه دهند. آنها برای انجام حملات خود علیه نیروهای عراق مکان و زمان مناسب را انتخاب می‌کنند. در مقابل مسئولان عراقی می‌خواهند از طریق افزایش فعالیت‌های نظامی و اقدام به حملات محدود در طول جبهه جنگ و بمباران مراکز حیاتی و اقتصادی، حملات احتمالی ایران را خنثی سازند و همچنین به دنبال تحقق پیروزی معینی هستند تا بتوانند از دست دادن بندر راهبردی فاو را تحت پوشش قرار دهند. طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در این خصوص گفت: «از ۹ فوریه تا این لحظه نبردها در منطقه فاو ادامه دارد، اما اگر شرایط نظامی فراهم می‌شد ما ایرانی‌ها را بیرون می‌کردیم.» علاوه بر این عراق چند سال است که سعی می‌کند کشورهای خلیج فارس را از احتمال حمله ایران به آنها بترساند، اما ایرانیان تأکید می‌کنند که این نگرانی‌ها بدون دلیل است و هیچ چشم طمعی به خاک عراق و غیرعراق ندارند. اما در عین حال به طور مداوم از کشورهای خلیج فارس دعوت می‌کنند که بی‌طرف باشند و اگر کشورهای خلیج فارس در این موضع فعلی خود باقی بمانند نمی‌توان آینده را پیش‌بینی کرد.

العالم در خاتمه با اشاره به بحران اقتصادی ناشی از کاهش بهای نفت و تأثیر آن بر روند جنگ ایران و عراق به نقل از کارشناسان اقتصادی نوشته است: هر دو کشور از این بحران نفت متضرر هستند، اما ضرر عراق بیشتر است زیرا این کشور به طور عمده روی نفت تکیه دارد و کشورهای عربی که به عراق کمک می‌کنند نیز روی نفت تکیه دارند و این بحران باعث می‌شود که نتوانند به تعهدات خود در برابر عراق پایبند باشند. کاهش بهای نفت باعث می‌شود که هر دو کشور ایران و عراق در جبهه‌های غیرنظامی به سیاست صرفه‌جویی متوسل شوند و کارشناسان معتقدند که کاهش بهای نفت شاید در کوتاه‌شدن عمر جنگ و جلوگیری از گسترش آن اثر شدیدی داشته باشد.^{۵۲}

۴۹۰

به نوشته نشریه *العالم* به نقل از منابع آگاه انگلیسی در بغداد، کارشناسان فرانسوی بخشی از ارتش کوچکی هستند که با نیروهای عراقی همکاری می‌کنند. این منابع به حمایت کارشناسان روسی و انگلیسی نیز اشاره کردند.

در راستای همکاری‌های تنگاتنگ کشورهای اروپای غربی و حمایت گسترده از رژیم بعث عراق در جنگ با ایران روزنامه رسالت امروز با درج مطلبی از نشریه العالم به نقل از منابع آگاه انگلیسی در بغداد در این باره نوشت: «کارشناسان نظامی فرانسوی موشک‌های اگزوست را آماده می‌کنند و روی هواپیماهای فرانسوی از نوع میراژ اف ۱ و همچنین روی هلیکوپترهای از نوع کازیل و سوپر پوما سوار می‌کنند. این کارشناسان نزدیک پایگاه‌های هوایی عراق سکونت دارند و بر روی به‌کارگیری موشک‌های فرانسوی ضد هوایی رولان و همچنین دستگاه‌های کامپیوتری نظامی نظارت می‌کنند. طبق یکی از بندهای قرارداد، این کارشناسان حق صحبت کردن در مطبوعات را ندارند و کار آنها باید سری بماند.» این منابع افزودند: «کارشناسان فرانسوی بخشی از یک ارتش خارجی کوچک که با نیروهای عراقی کار می‌کنند را تشکیل می‌دهند و در این ارتش علاوه بر فرانسوی‌ها کارشناسان شوروی و بریتانیا نیز شرکت دارند. دیپلمات‌های فرانسوی در بغداد راجع به سیاست فرانسه در حمایت از عراق گفتند که سیاست فرانسه در حمایت از عراق قبل از جنگ خلیج فارس وضع شده است و این سیاست تنها جنبه تجارتي و اقتصادي دارد و از خلال آن منافع عايد فرانسه مي‌شود. بریتانیا نیز ده‌ها کارشناس در ارتش عراق دارد و این کارشناسان خلبانان عراقی را آموزش می‌دهند.»^{۵۳}

۴۹۱

دولت کویت سود حاصل از افزایش مالیات کالاهای وارداتی توسط شرکت‌های بازرگانی را با هدف کمک مالی به دولت عراق، در اختیار سفارت این کشور در کویت می‌گذارد. به گزارش واحد مرکزی خبر، مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق به نقل از منابع اطلاعاتی این مجلس در کویت اعلام کرد که به تازگی مالیات کالاهای وارداتی توسط شرکت‌های بازرگانی خارجی در کویت افزایش یافته و این مبلغ تحت عنوان کمک به قادسیه صدام جمع‌آوری و در اختیار سفارت عراق قرار می‌گیرد.^{۵۴}

۴۹۲

تحلیل یک هفته‌نامه انگلیسی از واکنش افکار عمومی جهان درباره استفاده عراق از سلاح شیمیایی در جنگ با ایران، موضع حزب مردم پاکستان درباره جنگ ایران و عراق و تهدید شرکت‌های نفتی امریکا به تحریم خرید نفت از عربستان سعودی از مهم‌ترین خبرهای کوتاه منتشر شده در شماره امروز روزنامه جمهوری اسلامی است.

به گزارش واحد مرکزی خبر از لندن، هفته‌نامه ساوت نوشت: محکومیت اخیر عراق در شورای امنیت سازمان ملل متحد به علت استفاده از سلاح‌های شیمیایی در جنگ علیه ایران دلیل دیگری است بر اینکه افکار عمومی بین‌المللی در مناقشه ایران و عراق تغییر جهت داده است. این تغییر جهت در پی پیروزی‌های اخیر ایران در فاو بوده است.^{۵۵}

در همین حال بی نظیر بوتو کفیل حزب مردم پاکستان، در مصاحبه با روزنامه انگلیسی زبان مسلم اعلام کرد: پاکستان باید در جنگ ایران و عراق بی طرفی پیشه کند. به گزارش واحد مرکزی خبر، بوتو در پاسخ به خبرنگار این روزنامه که سؤال کرد حتی اگر یک طرف مناقشه یعنی عراق به طور گسترده به عنوان متجاوز به حساب آید؟ گفت: متجاوز یا غیرمتجاوز فرقی ندارد.^{۵۶}

روزنامه *الاتحاد* (چاپ ابوظبی) در گزارشی نوشت: ۴ شرکت بزرگ نفتی امریکایی و عضو مجموعه شرکت‌های نفتی آرامکو به تازگی به مقامات عربستان سعودی ابلاغ کرده‌اند در صورتی که این کشور قیمت نفت خود را در هر بشکه یک دلار و یک سنت کاهش ندهد، خرید نفت خام از آن کشور را تحریم خواهند کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از *الاتحاد* نوشت: شرکت‌های مذکور در تابستان سال گذشته، دست به چنین اقدامی زدند و از خرید نفت عربستان سعودی خودداری کردند.^{۵۷}

۴۹۳

معاون وزیر امور خارجه امریکا بار دیگر از کنگره این کشور خواست تا از مخالفت با فروش سلاح به عربستان سعودی پرهیز کنند. وی معامله تسلیحاتی با عربستان را ضامن حفظ منافع راهبردی امریکا در منطقه، زنگ خطری برای ایران در صورت گسترش جنگ و عامل تقویت بنیه دفاعی عربستان در برابر بنیادگرایی ایران دانست.

امروز، روزنامه نیویورک تایمز به نقل از ریچارد مورفی معاون وزیر امور خارجه امریکا در امور غرب آسیا، در مقاله‌ای نوشت: دلایل کابینه برای فروش موشک استینگر به عربستان سعودی بسیار قوی است. این معامله منافع امریکا در خلیج فارس را مستحکم خواهد کرد و روابط چهل ساله و به ویژه کمک به امنیت عربستان سعودی را حفظ کرده و امکان استفاده احتمالی از نیروهای نظامی امریکا برای حفاظت از منافع خود را کاهش می‌دهد.* این معامله همچنین چراغ خطر آشکاری است برای ایران که در جنگ با عراق دامنه جنگ را به دیگر بخش‌های منطقه توسعه ندهد. از سویی سعودی‌ها با تمام تقاضاها برای پیش‌بینی‌ها و تدابیر امنیتی موافقت کرده‌اند و من مطمئنم که موشک‌ها به دست تروریست‌ها نخواهد افتاد و تعهد عربستان به امنیت اسرائیل غیرقابل تردید است. مورفی تأکید کرد که پیشنهاد فروش این سلاح‌ها نه تنها بر امنیت رژیم اشغالگر قدس تأثیری نخواهد داشت، بلکه برعکس موجب تقویت ظرفیت دفاعی عربستان برای دفاع از خلیج فارس در برابر بنیادگرایی ایرانی‌ها و فقط در خدمت منافع کشورهای میانه‌رو منطقه است. لذا بنا به این دلایل، طرح ریگان و توی رأی کنگره است و کنگره باید نظر خود را عوض کرده، و تو را معتبر شناخته و اجازه فروش اسلحه را بدهد.^{۵۸}

* وی در مورد منافع راهبردی امریکا گفت: ما بر این عقیده‌ایم که لازمه نگهداری منافع راهبردی، اطمینان از تولید نفت و جلوگیری از نفوذ شوروی و بنای روابط منسجم با عربستان است. امری که امریکا را فقط قدرت واسط صلح بین اعراب و اسرائیل کرده است.

ضمیمه گزارش ۴۷۵: شرح فراز و فرود نبرد ایران و عراق در جبهه مهران براساس گزارش واحد جنگال از شنود مکالمات بی سیم دشمن

درگیری‌های شدید بین نیروهای سپاه پاسداران و نیروهای عراقی در منطقه مهران با فراز و فرود نبردهای دو طرف در کسب موفقیت همراه بود. در این هم‌آورد نظامی گاه نیروهای سپاه در ساعتی از درگیری به نیروهای عراقی تفوق داشته و گاه برعکس. لذا به‌منظور قرار گرفتن در بطن وقایع صحنه میدان نبرد، گوشه‌ای از مکالمات لحظه‌به‌لحظه عراقی‌ها در ساعت ۲۴ تا ۱۴:۰۷ روز جاری، که واحد جنگال قرارگاه نجف ۲ با شنود بی سیم عراقی‌ها به دست آورده بدین شرح درج می‌شود:

- ساعت ۲۴، تانک‌های ایران در حال نزدیک شدن به ما هستند؟ کجا؟ (جواب داده نشد) دستور داده شد که نیروها پخش شوند. ۱. یکی از گروه‌هایی که جلو بودند خودبه‌خود و بدون دستور، عقب‌نشینی کرد.
- ۲. گروهان دیگر که عاید باشد، تارومار شده و یکی دیگر (زیدان) گفته که طرف من حمله‌ای نیست و نیم‌ساعت پیش، یک گروه برای کمک به طرف عاید رفته‌اند.
- ساعت ۰۰:۱۳، تعداد ۱۲ تانک عراقی روی جاده آسفالت مهران در حال عقب‌نشینی هستند به گروهان زیدان گفته شده که برو پایین تپه، یعنی مقداری جلوتر که مواظب عاید باشد. زیدان گفته که من آمدم پایین و دوشکا در بالا مستقر کرده.
- ساعت ۰۰:۳۵، یکی از گروهان‌ها گفته که از طرف ما خبری نیست و ما می‌رویم جلو.
- ساعت ۰۰:۳۷، گروهان عاید گفت که چند دستگاه زرهی ایران در دشت هستند و به طرف باغ در حال پیشروی هستند.
- ساعت ۰۰:۵۷، از زیدان خواسته شد که نیرویی بفرستد برای گروهان عاید و زیدان گفت که من نیرو ندارم فقط نیروهای اضافی بودند که آنها را فرستادم، دیگر نیروی اضافی ندارم و من جلو چیزی نمی‌بینم و از طرف ایران منور زیاد است. گروه ۲/۷ گفته بر روی خودروها و زرهی ایران منور بفرستید تا ما آنها را ببینیم.
- ساعت ۰۱:۳۰، از عقب به عاید و غیره می‌گویند که نیروی انسانی و مهمات برای شما خواهند فرستاد. یک گروه کوچک برای شناسایی به طرف خاکریز ایران رفته است.
- ساعت ۰۱:۴۱، گروهان عاید می‌خواهند به جلو بروند و مافوق آن را تشویق کردند.
- ساعت ۰۱:۵۰، یک گردان تانک سمت راست قلعه‌آویزان در حال محاصره و بچه‌ها فشار شدید به دشمن (ایرانی‌ها) می‌آورند.
- ساعت ۰۲:۰۳، سمت راست عاید در حال حاضر موردضربه شدیدی قرار گرفته و از زیدان کمک خواسته و گفته مواظب ما باشید. نیروی عاید محاصره شده، ولی از طرف نیروی خالد در سمت چپ پشتیبانی می‌شوند. توانستند فشار به عاید را کم کنند پس از آن وضعیت عاید خوب شد. دو گروهان از نیروی عاید در منطقه رضاآباد متحمل خسارت زیادی شده‌اند.
- ساعت ۰۲:۱۰، عاید به‌علت اینکه سمت چپش ضربه خورده است به سمت راست عقب‌نشینی می‌کند.
- ساعت ۰۲:۱۱، چند نفر نیرو به سمت چپ عاید می‌خواهند بروند برای پشتیبانی.
- ساعت ۰۲:۱۷، عاید اعلام کرد که نیروها جلو نمی‌روند و از فرماندهی خواست که یک مقدار از نیروهای زیدان هرچند کم باشد به کمک بفرستد.
- ساعت ۰۲:۴۱، نیروهای مسلم که پشتیبان عاید می‌باشند اول صبح قصد تک به منطقه موردنظر را دارند و الان در حال جمع‌آوری نیرو و آمادگی می‌باشند.
- ساعت ۰۲:۵۵، عاید می‌گوید از دو طرف چپ و راست موردحمله قرار گرفته و می‌خواهد به طرف چپ عقب‌نشینی کند و درخواست نیرو کرده است.
- ساعت ۰۳، عاید می‌گوید فشار زیادی روی من آمده و درخواست نیرو کردم، ولی نیرو نیامد.
- ساعت ۰۳:۰۲، گفته شد آتش روی پایین ارتفاع قلاویزان بریزد.
- ساعت ۰۳:۰۷، عاید درخواست آتش کاتیوشا کرده است و خواستار درست کردن خط آتش شده و خواستار دو تا دو تا زدن شده است.
- ساعت ۰۳:۱۰، عاید گفت که آتش توپخانه بالای ارتفاع باشد، نه پایین و آتش روی رضاآباد تنظیم باشد. توپخانه گفت آتش ندارم. فرمانده تیپ عاید که در سمت چپ قلعه مستقر است خواسته تا به جلو برود.

- ساعت ۳:۲۵، عاید در سمت چپ خیلی صدمه دیده و می‌گوید اگر نیرو نیاید هیچ کاری نمی‌توانم بکنم.
- ساعت ۳:۴۰، ۱۱ دستگاه نفربر با نیروهای کماندویی برای کمک در ۳۰۰ متری عاید هستند.
- ساعت ۳:۴۵، نیروی کمکی فوق رسید و الآن نزد عاید هستند، قرار است جلسه‌ای برای تصمیم‌گیری برقرار شود.
- ساعت ۴:۰۳، عاید افرادش را به جاده ببرد تا به نیروهای خودی (ایران) حمله کند. یک گروهان کماندویی به منظور پشتیبانی برای زیدان آمده است.
- ساعت ۴:۱۵، عاید می‌گوید که صدای خودروهای ایران که از طرف شمال به جنوب به سمت نیروهای عراق حرکت می‌کنند به گوش می‌رسد تعداد این خودروها نامشخص است.
- ساعت ۴:۲۴، فرماندهی به عاید می‌گوید تانک‌هایت را عقب بکش و عاید می‌گوید تانک ندارم.
- ساعت ۴:۳۰، عاید می‌گوید یک تانک با تفنگ ۱۰۶ میلی‌متری در پشت خط ما قرار گرفته یعنی روبه‌روی فرماندهی و نمی‌دانم مال کیست، الآن نیرو می‌فرستم ببینم از ماست یا دشمن؟ از دشمن است.
- ساعت ۴:۴۵، مسلم گفت یک خط موازی کانال تشکیل داده‌ام خالد و زیدان، فشار روی آنها زیاد بوده، ولی الآن کم شده.
- ساعت ۴:۵۰، عاید به فرمانده می‌گوید که چون در روز دیده می‌شوم، لذا یک مقدار عقب می‌نشینم و عقب‌تر مستقر می‌شوم.
- ساعت ۵:۰۵، کاتیوشای ایران وسط نیروهای عاید را زده و خیلی‌ها را سخت مجروح کرده و عاید گفت نیروهایمان تارومار شدند و نمی‌توانم صبر کنم و احتمالاً تا ۱۰ دقیقه دیگر عقب می‌نشینم.
- ساعت ۹:۰۱، یک هواپیمای عراقی می‌خواهد به منطقه بیاید.
- گزارش خسارات واردشده به دشمن (عراق) از گردان ۲۳ تانک به تیپ ۵۹، شماره ۵۲۰ روز ۱۳۶۵/۲/۳۰ گروهان ۳، تانک منهدم شد. گروهان ۲، دستگاه تانک منهدم شد. گروهان ۱، تانک و یک دستگاه از کار افتاده است. گروهان ۱ فقط یک مجروح، گروهان ۲ فقط یک مجروح، گروهان ۳ یک کشته با درجه ستوان یکم و یک مجروح (مجروحان سه گروهان ستوان یکم بوده‌اند).
- ساعت ۹:۱۳، درخواست و سایل درمانی برای مجروحان از طرف عاید.
- ساعت ۱۴:۰۷، دشمن در منطقه عملیات تقاضای بالگرد برای خاموش کردن آتش توپخانه کرده است.^{۵۹}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۵/۲/۳۰

۱. سند شماره ۶۰۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیوست اطلاعاتی - واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی نجف ۲ سپاه، ۱۳۶۵/۴/۱، ص ۴.
۲. سند شماره ۱۲/۱۲۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه، مهدی انصاری، ۱۳۶۵/۲/۲۲ تا ۱۳۶۵/۲/۳۱.
۳. سند شماره ۲۷۸/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات کربلای ۱، گزارش راوی تیپ ۲۱ امام رضا^ع، حمیدرضا فراهانی، صص ۳۴ - ۳۲.
۴. سند شماره ۱۱۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی تیپ ۲۱ امام رضا^ع، حمیدرضا فراهانی، ۱۳۶۵/۲/۲۸ تا ۱۳۶۵/۲/۵، ص ۱۴.
۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۲.
۶. سند شماره ۱۲۱۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۷. سند شماره ۲۶۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تفصیلی تک عراق به مهران، راوی قرارگاه نجف ۲، علی مؤدھی، اردیبهشت ۱۳۶۵، ص ۱/۲۹.
۸. سند شماره ۱۱۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد عملیات کربلا، طراحی، آماده‌سازی و برآورد وضعیت دشمن از ۱۳۶۵/۲/۲۸ تا ۱۳۶۵/۴/۹، جلد ۱، تابستان ۱۳۷۸، ص ۱۰۴؛ و - سند شماره ۶۰۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۶۵/۲/۳۱، صص ۵ و ۶ لندن - خبرگزاری کویت، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۰. همان، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو آمریکا، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۱. همان، ص ۱۶، رادیو فرانس انترناسیونال، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۲. همان، ص ۱۶، بخش انگلیسی رادیو کلن، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۳. همان، ص ۱۷، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۴. همان، صص ۱۸ و ۱۹، رادیو آمریکا و رادیو اسرائیل ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۵. همان، صص ۱۶ و ۱۷، بخش فارسی رادیو کلن آلمان و رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۶. سند شماره ۶۵۵/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تهاجم عراق به منطقه حاج‌عمران، گزارش راوی قرارگاه

۳۵. سند شماره ۱۴۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه عملیاتی نجف ۳ (واحد اطلاعات)، ص ۴.
۳۶. سند شماره ۴۰۳۹۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی حمزه سیدالشهدا^(ع) به ستاد مرکزی سپاه (واحد اطلاعات)، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۳۷. سند شماره ۲۰۰۲۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه اخبار روزانه، وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی، شماره ۲۵۱، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۱.
۳۸. سند شماره ۳۶۱۷۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه کردستان (اطلاعات) به ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) (اطلاعات)، ۱۳۶۵/۲/۳۱.
۳۹. سند شماره ۱۴۳۳۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۴۰. سند شماره ۹۰۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) به ستاد مرکزی (دفتر تحقیق و بازرسی)، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۲.
۴۲. سند شماره ۱۸۲۴۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نماینده کمبا ۱۱ (شوکت بارزانی) به فرماندهی گردان ۱ تیپ ۳ نوه، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۳. سند شماره ۱۸۵۴۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۴. سند شماره ۳۳۹۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۶۵/۲/۳۱، صص ۲۱ و ۲۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۶. همان، ص ۳۳، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۴۷. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۲.
۴۸. روزنامه ابرار، ۱۳۶۵/۲/۳، ص ۲؛ و - روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۲.
۴۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۳.
۵۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۱۰؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۲۹، ص ۴.
۵۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۳، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۵۲. روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۳.
۵۳. همان.
۵۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۱۲.
۵۵. همان، ص ۱۰.
۵۶. همان، ص ۲.
۵۷. همان، ص ۷.
۵۸. روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۲.
۵۹. سند شماره ۱۱۰۸۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۷ - ۱۰۵.
- نجف، سعید سردمی، اردیبهشت و خرداد ۱۳۶۵، ص ۱۲.
۱۷. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۲.
۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۱۹. سند شماره ۱۴۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم‌الانبیاء^(ص)، شماره ۱۵، ۱۳۶۵/۳/۹، صص ۱ و ۲.
۲۰. سند شماره ۱۰۸۸۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سماجا ۲ به معاونت عملیات و اطلاعات نزا، ۱۳۶۵/۲/۳۱.
۲۱. سند شماره ۱۳۹۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، شماره ۴۸، ۱۳۶۵/۲/۳۱.
۲۲. سند شماره ۱۰۸۷۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ به سماجا ۳، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۲۳. سند شماره ۴۰۳۸۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۲ قرارگاه مقدم شهید بروجردی به فرماندهی قرارگاه فرعی فوجا، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۲۴. سند شماره ۴۰۳۹۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) به فرماندهی قرارگاه نجف ۴، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۲۵. سند شماره ۴۰۳۹۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه اشنوویه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۵/۲/۳۰.
۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۳۱، ص ۲.
۲۷. همان.
۲۸. سند شماره ۴۰۳۸۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای رکن ۲ فرماندهی شمال غرب (پیرانشهر) به گیرندگان، شماره ۶۱، ۱۳۶۵/۲/۳۰، ص ۲.
۲۹. سند شماره ۳۶۶۷۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری ایلام به دفتر نخست‌وزیری، ۱۳۶۵/۳/۱.
۳۰. سند شماره ۳۴۶۳۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان (معاونت سیاسی)، ۱۳۶۵/۳/۱۲.
۳۱. سند شماره ۳۰۱۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت اطلاعات (اداره کل اطلاعات استان‌های آذربایجان غربی و کردستان) به استاندار کردستان، ۱۳۶۵/۳/۴.
۳۲. سند شماره ۱۴۰۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی حمزه سیدالشهدا^(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۵/۳/۴، ص ۳.
۳۳. سند شماره ۱۴۳۳۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) به ستاد مرکزی (دفتر سیاسی نمایندگی امام - بخش مناطق)، ۱۳۶۵/۳/۴.
۳۴. سند شماره ۳۲۰۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۳ ناحیه زردامری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۵/۲/۳۱.